

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om yrkesutbildning ändras. Enligt förslaget ändras lagen så att Utbildningsstyrelsen ges behörighet att i fråga om uppdragsutbildning eller sådan examensutbildning som ordnas utanför Europa i examensgrunderna till nödvändiga delar avvika från sådana andra än enligt i examensgrunderna som används i Finland centrala krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnandet. Enligt förslaget ska sådana avvikelser hänföra sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande till Finland knutna omständigheter. De avvikelser som görs i examensgrunderna ska beredas i samarbete med kommissionen för examensexport. Enligt förslaget ska bestämmelser om kommissionens uppgifter och sammansättning ska tas in i lagen. Utbildningsanordnare som ordnar sådan utbildning som avses ovan ska hos Utbildningsstyrelsen ansöka om tillstånd för att tillämpa den avvikelse som gjorts i examensgrunderna.

Den paragraf som gäller avgiftsbelagd serviceverksamhet ska dessutom preciseras så att en utbildningsanordnare som avgiftsbelagd serviceverksamhet ska kunna ordna examina, examensdelar, utbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning även för andra utbildningsanordnare än för anordnare av yrkesutbildning. Den föreslagna ändringen motsvarar vedertagen praxis.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Examensgrunder för uppdragsutbildning och examensutbildning som ordnas utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet	3
2.2 Ordning av utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet för andra än anordnare av yrkesutbildning	7
3 Målsättning	9
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	9
4.1 De viktigaste förslagen.....	9
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	9
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	11
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	13
5 Alternativ för genomförandet	14
6 Remissvar	16
6.1 Remissbehandling	16
6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen	17
7 Specialmotivering	17
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	21
9 Ikraftträdande.....	21
10 Genomförande och uppföljning	21
LAGFÖRSLAG	23
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	23
BILAGA	26
PARALLELLTEXT	26
Lag om ändring av lagen om yrkesutbildning.....	26

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet.

Propositionen har beretts i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Ändringsbehovet baserar sig på erfarenheterna från försöket med utbildningsexport och de författningsändringar som behövs enligt förslaget från dem som deltog i försöket.

Utkastet till proposition har varit på remiss mellan den 14 april 2021 och den 14 maj 2021. Remissbehandlingen anses vara tillräckligt lång, eftersom det är fråga om en kort regeringsproposition på ca 20 sidor. Utlåtanden om utkastet till proposition har begärts av centrala intressentgrupper och av bl.a. samtliga utbildningsanordnare som deltog i försöket med utbildningsexport. Utlåtandena har publicerats i statsrådets projektportal på sidan <https://minedu.fi/sv/projekt?tunnus=OKM073:00/2020>

Den 26.8.2021 ordnades ett webinarium för de viktigaste intressentgrupperna, där man presenterade de ändringar som gjorts i propositionen efter remissbehandlingen.

Regeringens proposition har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Examensgrunder för uppdragsutbildning och examensutbildning som ordnas utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Efter att lagen om yrkesutbildning (531/2017) trädde i kraft 1.1.2018 fick alla anordnare av yrkesutbildning möjlighet att ordna uppdragsutbildning och examensutbildning som ordnas utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i enlighet med deras tillstånd att ordna utbildning.

Enligt 33 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning kan en utbildningsanordnare för en grupp av studerande ordna examina och examensdelar som anges i anordnartillståndet samt examensutbildning som förbereder för dem så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (uppdragsutbildning).

Enligt paragrafens 2 mom. kan uppdragsutbildning inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller för sådana personers familjemedlemmar. Uppdragsutbildning kan inte heller ordnas för personer som har i utlänningslagen (301/2004) avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller för sådana personers familjemedlemmar. På definitionen av en familjemedlem tillämpas utlänningslagen. Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i 70—79 § och 95 § inte på uppdragsutbildning som ordnas annanstans än i Finland. På uppdragsutbildning tillämpas inte i övrigt vad som föreskrivs i 10 kap.

Enligt 35 § i lagen om yrkesutbildning kan en utbildningsanordnare utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ordna examina och examensdelar som anges i anordnartillståndet samt

examensutbildning som förbereder för dem. Till utbildningen kan inte antas sådana personer som avses i 33 § 2 mom.

I motiveringen till denna proposition används termen examensexport för uppdragsutbildning enligt 33 § och för utbildning som ordnas utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet enligt 35 §.

Enligt 15 § i lagen om yrkesutbildning bestämmer Utbildningsstyrelsen examensgrunderna för varje examen som ingår i den examensstruktur som avses i 6 §. I examensgrunderna anges 1) examensbenämningarna, 2) examens kompetensområden, 3) examens uppbyggnad av obligatoriska och valbara examensdelar samt omfattningen i kompetenspoäng av examensdelarna och de delområden som ingår i de gemensamma examensdelarna, om det inte föreskrivs om dem i 13 § eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen, 4) kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet i examensdelarna samt bedömningen av kunnandet, 5) till vilken del det inte är möjligt att anpassa bedömningen av kunnandet i enlighet med 64 § 2 mom. eller att göra avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet i enlighet med 66 § 1 mom. Utbildningsstyrelsen ska sammanställa grunderna för de yrkesinriktade grund-examina så att examina till sin omfattning motsvarar omfattningen av gymnasiets lärokurs enligt 10 § i gymnasielagen (714/2018). Utbildningsstyrelsen ska bereda examensgrunderna i samarbete med arbets- och näringslivet, utbildningsanordnarna och andra viktiga intressentgrupper. Utbildningsstyrelsen ska vid beredningen av examensgrunderna samarbeta med respektive arbetslivskommission.

Enligt 20 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning kan det för att utveckla examina och utbildningar som avses i denna lag ordnas tidsbegränsade försök. Försökstillstånd kan beviljas för högst sex år. Bestämmelser om de examina som ska ingå i ett försök får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Enligt 2 mom. kan nya utbildningar prövas genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet får besluta att omfattningen av en examen som ingår i ett försök ska avvika från det som föreskrivs i 10 § eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen, att omfattningen av handledande utbildning ska avvika från det som föreskrivs i 11 § eller att uppbyggnaden av en sådan examen eller utbildning ska avvika från det som föreskrivs i 13 eller 14 § eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av de paragraferna. Enligt 3 mom. får försök med avvikelser från examens- eller utbildningsgrunderna, från examinas kompetensområden eller från examensbenämningarna göras genom beslut av Utbildningsstyrelsen. Enligt 4 mom. bestämmer Utbildningsstyrelsen de examens- eller utbildningsgrunder som ska iakttas vid försök som avses i 2 och 3 mom. En examen som avläggs inom ramen för ett försök ska till sitt syfte och innehåll vara sådan att den ger det kunnande och den yrkesskicklighet som krävs för examen samt behörighet för fortsatta studier.

Enligt 15 § i lagen om yrkesutbildning har Utbildningsstyrelsen således endast behörighet att utfärda riksomfattande examensgrunder som används i Finland samt att utfärda sådana grunder för försöket som avses i 20 § i denna lag.

Utbildningsstyrelsen inledde på begäran av undervisnings- och kulturministeriet försök med utbildningsexport inom yrkesutbildningen år 2017. Försökstillstånd beviljades 11 utbildningsanordnare och för sammanlagt 69 examina. Syftet med försöken var att främja utbildningsexporten inom yrkesutbildningen och att undanröja hinder för utbildningsexport. I försöket har man kunnat avvika från kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet i de examensgrunder som används i Finland, till exempel från de krav på språkkunskaper samt vid behov från de mål för examensgrunderna som hänför sig till lagstiftningen och föreskrifterna i Finland, utan att pruta på de centrala kraven på yrkesskicklighet eller de centrala målen för kunnandet eller

på bedömningen av kunskandet. De examina som ingår i försöket har valts så att det finns efterfrågan på dem på marknaden för utbildningsexport och att de innehåller möjligast få sådana på yrkesskicklighet som behöver modifieras. De examensgrunder som ska iakttas i försöket med utbildningsexport får användas endast av de utbildningsanordnare som deltar i försöket. Antalet examina och examensdelar som avlagts i försöket med utbildningsexport fram till augusti 2021 anges i tabell 1. Den första fasen av försöket med utbildningsexport avslutades vid utgången av 2020. Projektet kommer att fortsätta till slutet av 2021.

I försöket med utbildningsexport har det funnits ett koordinerande projekt som stött Utbildningsstyrelsens arbete. Projektet har bl.a. samordnat kommenteringen av de engelskspråkiga översättningsutkasterna till de grunder som ska följas i försöket inom nätverket, rapporterat till Utbildningsstyrelsen om hur utbildningsexporten framskrider och om behoven samt tagit fram behövliga dokument (bl.a. de engelskspråkiga försökstillståndsintygen och examensbetygen, terminologirekommendationerna, blanketterna för personlig tillämpning och rekommendationerna gällande kvalitetssäkringen för utbildningsexport).

Tabell 1. Avlagda yrkesexamina/examensdelar inom försöket med utbildningsexport 2017-2021

Avlagda yrkesexamina/examensdelar 2017—2021				
Examen	Målland/-länder	Avlagda examina (st.)	Examinander som avlagt examensdel/examensdelar (antal personer)	Avlagda examensdelar sammanlagt (st.)
Grundexamen i affärsverksamhet	Kina och Saudiarabien	25 (Kina)	200	200
Yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet	Qatar	9	4	44
Yrkesexamen för arbete som teamledare	Saudiarabien	16		48
Yrkesexamen för företagare	Uganda och Saudiarabien	61		183
Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete	Kina och Indien		79	79
Grundexamen inom maskin- och	Sydkorea		10	20

produktionsteknik				
Grundexamen i idrott	Kina		15	45
Summa		86	308	619
Pågående examensutbildningar				
Examen	Målland	Examinander	Uppskattad tid för avläggande av examen	
Grundexamen i informations- och kommunikationsteknik	Ryssland	24	juni 2021	
Grundexamen i affärsverksamhet	Kina	2	oktober 2020	

(Källa: Projektet för utbildningsexport och Koski-registret. Uppdaterad 1.8.2021).

Enligt utredningen Färdplan för utbildningsexport 2020—2023 (<https://www.oph.fi/sv/nyheter/2020/fardplan-utbildningsexporten-finlandska-aktorer-onskas-medverka-i-globala-netverk-inom>) är yrkesutbildning och examina ett av de viktigaste serviceområdena inom

utbildningsexporten. Möjligheterna till Finlands utbildningsexport främjas inom utvalda tematiska spetsområden 2020—2023. Ett spetsområde som lyfts fram är utvecklingen av yrkesutbildningen, som i många länder är på agendan och en nationell prioritet. Också de finländska flexibla modellerna för arbetslivssamarbete är efterfrågade, liksom också en del av de finländska yrkesinriktade examina och examensdelarna.

I april 2019 genomförde projektet som koordinerar försöket med utbildningsexport en kartläggning för Utbildningsstyrelsen av utbildningsexportens tillstånd för finländska anordnare av yrkesutbildning. Målgruppen var anordnare av yrkesutbildning (141 st.). Av de 60 utbildningsanordnare som svarade har 70 procent dragit upp strategiska riktlinjer för utbildningsexport. Hälften av respondenterna har redan påbörjat eller ska delta i utbildningsexporten.

Enligt aktörerna inom Education Finland beror en av de vanligaste identifierade utmaningarna för en ökning av utbildningsexporten på begränsningar i den nuvarande lagstiftningen. De examensgrunder som används i Finland lämpar sig inte som sådana för export av examina, utan förutsätter avvikelser till vissa delar. För försöket med utbildningsexport har Utbildningsstyrelsen utfärdat separata examensgrunder som avviker från de nationella examensgrunderna, men de har endast fått användas av innehavare av försökstillstånd.

Projektet som samordnar utbildningsexportförsöket har i sin promemoria till undervisnings- och kulturministeriet 1.7.2020 föreslagit att 15, 33, 35 och 36 § i lagen om yrkesutbildning ändras. Projektet föreslår att 15 § i lagen ändras så att till Utbildningsstyrelsens uppgifter fogas utfärdandet av examensgrunder för utbildning enligt 33 och 35 §.

2.2 Ordnande av utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet för andra än anordnare av yrkesutbildning

Enligt 30 § i lagen om yrkesutbildning kan en utbildningsanordnare skaffa examensdelar som anges i anordnatillståndet samt examensutbildning som förbereder för dem, övrig utbildning i enlighet med anordnatillståndet samt i 27 § 1 mom. avsedd läroavtalsutbildning av en annan anordnare av yrkesutbildning eller övrig utbildning, av någon annan offentlig aktör eller av någon annan privat sammanslutning eller stiftelse. Dessutom kan utbildningsanordnaren, för att möjliggöra en studerandes individuella val, i samband med att examina och utbildning ordnas i enlighet med anordnatillståndet av de ovannämnda aktörerna även skaffa andra examens- och utbildningsdelar än sådana som anges i tillståndet samt skaffa stödåtgärder för förvärvande av kunnande. En utbildningsanordnare kan emellertid skaffa bedömning av kunnandet i fråga om en examens- eller utbildningsdel bara av en anordnare av yrkesutbildning som har beviljats anordnatillstånd eller av en anordnare av övrig utbildning som har beviljats ett motsvarande tillstånd. Utbildningsanordnaren svarar för att i 1 mom. avsedda examina, examensdelar och utbildningar som anordnaren skaffar ordnas i enlighet med denna lag.

Enligt 31 § i lagen om yrkesutbildning kan en utbildningsanordnare ordna examina och examensdelar som avses i denna lag, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om anskaffning av utbildning i enlighet med 30 §. Syftet med bestämmelsen är att avgränsa anordnandet av examensinriktad utbildning som grundar sig på anordnatillstånd och som ordnas som avgiftsbelagd serviceverksamhet till att enbart gälla anskaffningar som görs mellan utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna utbildning. I detaljmotiveringen till bestämmelsen (RP 39/2017 rd, s. 210) konstateras att i övrigt får examina, examensdelar eller examensutbildning som förbereder för dem inte ordnas i form av avgiftsbelagd serviceverksamhet. I bestämmelsens ordalydelse har det dock inte beaktats att anskaffningar även görs mellan med andra utbildningsanordnare än sådana som ordnar yrkesutbildning.

Enligt 8 § i gymnasielagen (714/2018) ska utbildningsanordnaren samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning, läroanstalter för fritt bildningsarbete och andra anordnare av utbildning, högskolor samt med aktörer inom arbets- och näringslivet. Utbildningsanordnaren kan komplettera den utbildning som ordnas genom att skaffa sådan undervisning som avses i denna lag och andra tjänster av en annan anordnare av gymnasieutbildning eller övrig utbildning, en högskola, någon annan offentlig aktör eller någon annan privat registrerad sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att den undervisning och de tjänster som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

I 31 § i lagen om yrkesutbildning konstateras det inte särskilt att utbildningsanordnaren som avgiftsbelagd serviceverksamhet kan ordna examina och examensdelar, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning för anordnare av gymnasieutbildning. Detta sker dock i praktiken t.ex. i en situation där en anordnare av gymnasieutbildning skaffar utbildning av anordnare av yrkesutbildning för dem som avlägger s.k. dubbel- eller tripplexamen eller för andra studerande. I enlighet med den praxis som de facto etablerats har man även förfarit på detta vis, även om det inte finns någon särskild bestämmelse om saken. Avsikten har inte varit att ändra denna etablerade praxis genom den lag om yrkesutbildning som trädde i kraft den 1 januari 2018. Det vore dock motiverat att förfarandet också framgår av bestämmelserna.

Lagen om utbildning som handleder för examensutbildning trädde i kraft den 1 augusti 2021 och utbildningen börjar ordnas den 1 augusti 2022. Enligt 7 § i den lagen ska utbildningsanordnaren vid genomförandet av utbildningen samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, anordnare av gymnasieutbildning och yrkesutbildning och andra utbildningsanordnare

samt med offentliga aktörer och privata sammanslutningar och stiftelser som bedriver ungdomsarbete och som behövs för ordnandet av utbildningen samt med arbets- och näringslivet. Utbildningsanordnaren kan komplettera den utbildning som den ordnar genom att skaffa i denna lag avsedd utbildning av kommunen, av en sådan anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § i lagen om grundläggande utbildning eller av en anordnare av yrkesutbildning eller gymnasieutbildning, av någon annan offentlig aktör eller av någon annan privat sammanslutning eller stiftelse. Bedömningen av kunnandet i en utbildningsdel kan dock skaffas endast av en sådan utbildningsanordnare eller utbildningsanordnare som enligt lag har rätt att bedöma kunnandet i utbildningen i fråga. Utbildningsanordnaren svarar för att den utbildning som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

Bestämmelsen möjliggör anskaffning av utbildning även av anordnare av yrkesutbildning för anordnare av utbildning som handleder för examensutbildning. Således vore det motiverat att till 31 § i lagen om yrkesutbildning foga också en hänvisning till 7 § i lagen om handledande utbildning för examensutbildning.

Enligt 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) ska läroanstalter som ordnar fritt bildningsarbete samarbeta med andra läroanstalter för fritt bildningsarbete inom samma region, riksomfattande läroanstalter för fritt bildningsarbete, anordnare av utbildning och högskolor.

Läroanstalterna för fritt bildningsarbete har med stöd av bestämmelsen samarbetat med anordnare av yrkesutbildning och skaffat utbildning enligt lagen om yrkesutbildning, såsom examensdelar, för sina studerande. I grunderna för läroplanen för folkhögskolornas utbildning inom det fria bildningsarbetet som riktar sig till läropliktiga konstateras att folkhögskolorna inom ramen för studierna som riktar sig till läropliktiga kan erbjuda bl.a. studier inom yrkesutbildning. Således är det motiverat att till 31 § i lagen om yrkesutbildning även foga en hänvisning till 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete.

Bestämmelser om grundläggande utbildning för vuxna finns i 46 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Enligt 6 § i den lagen ska utbildningsanordnaren samarbeta med anordnare av yrkesutbildning och övrig utbildning på området. I den personliga studieplanen kan också ingå studier vid andra läroanstalter samt orientering i arbetslivet. Enligt 7 mom. kan utbildningsanordnaren utöver det som bestäms i 4 § upphandla undervisning i läskunnighetsskedet av en kommun eller samkommun, en sådan anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 § eller en sådan utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning eller i lagen om grundläggande yrkesutbildning.

Med hänvisningar till den upphävda lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och lagen om grundläggande yrkesutbildning avses lagen om yrkesutbildning (531/2017). De anordnare av grundläggande utbildning för vuxna som tillhandahåller grundläggande utbildning har med stöd av ovan nämnda bestämmelser samarbetat och skaffat utbildning av anordnare av yrkesutbildning. Således är det motiverat att till 31 § i lagen om yrkesutbildning även foga en hänvisning till samarbetsskyldigheten enligt 46 § 6 mom. i lagen om grundläggande utbildning, som gäller grundläggande utbildning för vuxna, samt till upphandling enligt 7 mom. i den lagen.

Enligt 6 § i yrkeshögskolelagen ska en yrkeshögskola utföra sina uppgifter så att den samarbetar med näringslivet och det övriga arbetslivet särskilt inom den egna regionen samt med inhemska och utländska högskolor och andra utbildningsanordnare. Anordnarna av yrkesutbildning har också samarbetat med yrkeshögskolorna och erbjudit dem praktisk undervisning som avgiftsbelagd serviceverksamhet för högskolestuderandena. När det gäller kontinuerligt lärande fram-

hävs behovet av ett utbildningsutbud som överskrider utbildningsformerna och utbildningsnivåerna. Det är således motiverat att till paragrafen foga en hänvisning till nämnda punkt i yrkeshögskolelagen.

3 Målsättning

Syftet med de ändringsförslag som föreslås i propositionen är att förbättra möjligheterna att ordna utbildning som avses i 33 och 35 § i lagen om yrkesutbildning. Med stöd av dessa paragrafer har utbildningsanordnaren möjlighet att ordna yrkesutbildning utanför Europa. Men då går det inte alltid att tillämpa de examensgrunder som tillämpas i Finland som sådana, och i så fall omöjliggörs anordnandet av ifrågavarande examensutbildning utanför Finland. Därför föreslås det att man i grunderna för varje examen ska kunna avvika från de examensgrunder som tillämpas i Finland för ifrågavarande utbildning. Därmed skulle man säkerställa att det till denna del inte föreligger några hinder för anordnandet av utbildning som avses i 33 och 35 §. Samtidigt är syftet att säkerställa examensutbildningens kvalitet genom att kräva att utbildningsanordnaren beviljats tillstånd av Utbildningsstyrelsen att tillämpa de avvikelser som ingår i examensgrunderna.

Syftet med förslaget till ändring av den avgiftsbelagda servicen är att skapa klarhet i rättsläget så att i lagen föreskrivs att en utbildningsanordnare kan ordna examina och examensdelar som avses i denna lag, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet även tillsammans med andra undervisnings- och utbildningsanordnare än anordnare av yrkesutbildning. I enlighet med den praxis som faktiskt har tillämpats har detta också skett, även om det inte uttryckligen föreskrivs om detta.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Till lagen om yrkesutbildning fogas enligt förslaget en ny 15 a §, genom vilken Utbildningsstyrelsen ges befogenhet att i de examensgrunder som avses i 15 § för examensexport till den del det är nödvändigt avvika från de krav på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet som används i examensgrunderna för en examen i Finland. De avvikelser som föreslås kunna göras hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande till Finland knutna omständigheter. Enligt den föreslagna nya 15 b § är det tillståndspliktigt att använda sig av en sådan avvikelse för export av en examen.

Det föreslås att 31 § i lagen om yrkesutbildning, som gäller avgiftsbelagd serviceverksamhet, ändras så att utbildningsanordnaren kan ordna examina och examensdelar, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om 1) anskaffning av utbildning enligt 30 §, 2) anskaffning av utbildning enligt 8 § i gymnasielagen, 3) anskaffning av utbildning enligt 7 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning, 4) samarbete enligt 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete, 5) samarbete enligt 46 § 6 mom. i yrkeshögskolelagen eller anskaffning enligt 7 mom. i den lagen eller samarbete enligt 6 § i yrkeshögskolelagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna har inga konsekvenser för kommunernas ekonomi eller för statsfinanserna. De föreslagna ändringarna ökar inte statens eller kommunernas utgifter.

I propositionen föreslås det att Utbildningsstyrelsen kan göra avvikelser i examensgrunderna är det gäller examensexport. Det vore fråga om en ny lagstadgad uppgift för Utbildningsstyrelsen.

Utbildningsstyrelsen har berett de examensgrunder som används för examensexport inom ramen för det utbildningsexportförsök som inleddes 2017. I försöket har kostnaderna för beredningen av examensgrunderna för export av en examen uppgått till cirka 8 300 euro, och av den summan har översättningskostnadernas andel utgjort cirka 3 000 euro. Framöver skulle beredningen inte vara lika arbetsdryg, eftersom avsikten är att vid export av examina använda sig av de grunder som avses i 15 § och eventuella avvikelser från dem med stöd av den föreslagna 15 a §. Dessutom skulle examensgrunderna för examensexport inte längre översättas till engelska, vilket varit fallet under försöket med utbildningsexport, utan grunderna och avvikelser från dem skulle utfärdas på finska och svenska. På basis av arbetsmängden under försökstiden uppskattar Utbildningsstyrelsen att kostnaderna för beredningen av de avvikelser från examensgrunderna som ingår i examensexporten skulle uppgå till 4 600 euro per examensgrund och kostnaderna för upprätthållandet av dem till ca 460 euro per examensgrund.

För 2022 uppskattar Utbildningsstyrelsen att kostnaderna för att utarbeta grunderna för de examina som deltagit i försöket skulle uppgå till 26 000 euro (13 x 2 000 euro/examensgrund) och för de nya examina till 20 000 euro (4 x 5 000 euro/examensgrund). I fortsättningen skulle det årligen utarbetas avvikelser som ska ingå i uppskattningsvis fem nya examensgrunder per år. Målet är att beredningen av en avvikelse ska ingå i det normala arbetet med att se över och utarbeta examensgrunderna, varvid också kostnaderna på sikt ska inkluderas i de ordinarie kostnaderna för beredningen av examensgrunder och inte längre utgöra en klart specificerbar kostnadspost. Kostnaderna täcks i första hand inom ramen för Utbildningsstyrelsens omkostnadsanslag. Vid behov beviljar undervisnings- och kulturministeriet tilläggsfinansiering till Utbildningsstyrelsen av de anslag som i statsbudgeten reserverats för gemensamma utgifter för yrkesutbildning och gymnasieutbildning. Behovet av eventuell tilläggsfinansiering och dess belopp avtalas som en del av de årliga förhandlingarna om resultatavtal.

Tillämpningen av avvikelser som ingår i examensgrunderna är enligt förslaget tillståndspliktig. Utbildningsanordnaren ska enligt förslaget ansöka om tillstånd för detta hos Utbildningsstyrelsen. Därmed skulle Utbildningsstyrelsen ha kännedom om vilka avvikelser vilken utbildningsanordnaren har i bruk vid export av respektive examen. Enligt förslaget ska Utbildningsstyrelsen när den beviljar tillstånd närmare bedöma utbildningsanordnarens förutsättningar att tillämpa dessa avvikelser. Utbildningsstyrelsen föreslås ha till uppgift att behandla tillståndsansökningarna. Till ansökningarna begärs enligt förslaget utlåtande av kommissionen för examensexport och dessutom ska ansökningarna genomgå Utbildningsstyrelsens interna administrativa processer. För beslut om tillstånd tas enligt förslaget ut en avgift av utbildningsanordnaren som ska täcka kostnaderna för Utbildningsstyrelsens behandling av ansökan.

I propositionen föreslås bestämmelser om en kommission för examensexport som Utbildningsstyrelsen tillsätter för en viss tid på tre år i sänder. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget svara för utbetalningen av arvoden till medlemmarna i kommissionen samt för övriga kostnader som föranleds av kommissionens arbete. Utbildningsstyrelsen bedömer att kommissionen för examensexport skulle sammanträda fyra till sex gånger per år. Arbetsmängden som ett möte vid Utbildningsstyrelsen skulle ta i anspråk uppskattas motsvara två arbetsdagar. Således skulle den årliga arbetsmängd som kommissionen orsakade Utbildningsstyrelsen uppgå till uppskattningsvis mellan åtta och tolv arbetsdagar. Kostnaderna täcks i första hand inom ramen för Utbildningsstyrelsens omkostnadsanslag. Vid behov beviljar undervisnings- och kulturministeriet tilläggsfinansiering till Utbildningsstyrelsen för kostnaderna för kommissionen för examensexport av de anslag som i statsbudgeten reserverats för gemensamma utgifter för yrkesutbildning

och gymnasieutbildning. Behovet av eventuell tilläggsfinansiering och dess belopp avtalas som en del av de årliga förhandlingarna om resultatavtal.

Kommissionen för examensexport har pilottestats inom ramen för försöket med utbildningsexport sedan hösten 2020. Enligt Utbildningsstyrelsens bedömning, som baserar sig på tidigare erfarenheter, skulle kostnaderna för kommissionen årligen uppgå till cirka 12 000 euro.

Den föreslagna ändringen har ekonomiska konsekvenser för de anordnare av yrkesutbildning som bedriver examensexport. I den föreslagna modellen betalar utbildningsanordnaren för tillståndet att använda en avvikelse som gjorts i examensgrunderna samt för översättningen av den för examensexport. Detta vore motiverat, eftersom det handlar om utbildningsanordnarens affärsverksamhet, för vilken utbildningsanordnaren även tar den ekonomiska risken. Med stöd av 36 § 2 mom. i lagen om yrkesutbildning ska utbildningsanordnarna av i 33 § 1 mom. avsedda beställare av utbildning eller i 35 § 1 mom. avsedda studerande ta ut avgifter som åtminstone täcker kostnaderna för att ordna utbildningen. Avsikten är således att utbildningsanordnaren ska täcka kostnaderna för tillståndet och för översättningen av examensgrunderna med de medel som anordnaren får från examensexport som affärsverksamhet. Därmed skulle det varken för dem som ordnar sådana utbildningar eller för de kommuner eller samkommuner som eventuellt ordnar sådan utbildning som avses i 33 eller 35 § i lagen uppstå eller ens få uppstå några kostnader som täcks med offentlig finansiering. De utbildningsanordnare som deltagit i försöket har varit beredda att ta på sig översättningsarbetet och kostnaderna för det för att påskynda exportprocessen.

Enligt den konsekvensutredning gällande exporten av yrkesinriktade examina som gjordes 2020 inom ramen för försöket med utbildningsexport, förväntade sig största delen av de utbildningsanordnare som besvarade enkäten att utbildningsexporten skulle medföra tilläggsfinansiering som översteg kostnaderna för dem. Någon betydande höjning av finansieringsgraden kunde dock ännu inte påvisas, eftersom det tar lång tid i anspråk att bygga upp nya kundrelationer. Dessutom måste genomförandet av yrkesinriktad examensutbildning i hög grad anpassas till förhållandena i mållandet, vilket minskar produkternas skalbarhet och den förväntade avkastningen. De som besvarade enkäten tror dock att examensexporten kommer att medföra mer finansiering på längre sikt, eftersom den finländska modellen för yrkesutbildning har fått synlighet i målländerna via examensexporten. Detta inverkar på de lokala finansieringsprioriteringarna. Rapporten finns (på finska) på adressen: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Ammatillisen_tutkintoviennin_vaikuttavuusselvitys_VETFI2020.pdf.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Den föreslagna ändringen gör det möjligt att ordna examensexport som baserar sig på enhetliga examensgrunder även efter att försöket med examensexport har avslutats. Den föreslagna ändringen undanröjer hindren för utbildningsexport och säkerställer utbildningens kvalitet. Samtidigt möjliggör förslaget att en fortsatt samordning av den yrkesinriktade utbildningsexporten säkerställs. Den föreslagna ändringen skulle göra det möjligt för alla utbildningsanordnare att komma in på examensexportmarknaden så att de på ansökan kunde få tillstånd att tillämpa de avvikelser som Utbildningsstyrelsen uttryckligen skulle bestämma om i examensgrunderna med tanke på examensexport. Försökstillståndet för de anordnare som deltagit i försöket med utbildningsexport kan förlängas till november 2022, och då kan dessa anordnare tillämpa de examensgrunder för examensexport som använts i försöket fram till denna tidpunkt.

Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget bereda examensgrunderna för varje enskild yrkesinriktad examen i examensstrukturen i samarbete med arbetslivet och andra intressentgrupper. I examensgrunderna bestäms bland annat om examensbenämningar, examensområden, examens

uppbyggnad av obligatoriska och valbara examensdelar, kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet i examensdelarna samt bedömningen av kunnandet. I fortsättningen ska det enligt förslaget i examensgrunderna dessutom föreskrivas om möjligheten att avvika från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet för sådan utbildning som avses i 33 och 35 §. Utbildningsstyrelsen föreslås bereda sådana avvikelser som används vid examensexport i samarbete med kommissionen för examensexport. Enligt förslaget måste samtliga utbildningsanordnare som bedriver examensexport ha av Utbildningsstyrelsen beviljat tillstånd för att använda sådana examensgrunder som beretts för examensexport. Därtill ska utbildningsanordnarna vara skyldiga att genomföra examensexportutbildningen och bedömningen av de studerandes kunnande i enlighet med examensgrunderna på motsvarande sätt som i övrigt inom yrkesutbildning. I och med att alla utbildningsanordnare som exporterar en och samma yrkesexamen genomför bedömningen av utbildningen och kunnandet på samma grunder, säkerställs att examensutbildningen som genomförs som examensexport är enhetlig. Användningen av samma grunder, som beretts i samarbete med arbetslivet och kommissionen för examensexport, säkerställer också kvaliteten på examensutbildningen och det kunnande som den ger, eftersom det i examensgrunderna har bestämts om bedömningen av kunnandet, bland annat vilken nivå på kunnandet som ger en studerande det lägsta godkända vitsordet eller något annat vitsord på betygsskalan.

Utbildningsstyrelsen skulle genom tillståndsförfarandet ha aktuell information om vilka examina som exporteras, i vilken utsträckning de exporteras och vart de exporteras samt vilka utbildningsanordnare som deltar i examensexporten. Utbildningsstyrelsen skulle kunna utnyttja den informationen, inte bara vid uppföljningen av examensexporten utan också för stödjandet och kvalitetssäkringen av examens- och utbildningsexporten. Främjandet av examens- och utbildningsexport är en del av främjandet av internationaliseringen av utbildning, vilket ingår i Utbildningsstyrelsens uppgifter.

Beställare som är intresserade av finländska examina vill ofta säkerställa kvaliteten på examen och utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet har på begäran av utbildningsanordnaren utfärdat ett intyg på engelska över att ifrågavarande utbildningsanordnare har ett giltigt tillstånd att ordna yrkesinriktade examina och yrkesutbildning som beviljats av ministeriet. Detta har bidragit till ingående av detta slags avtal. Avsikten är att detta förfarande ska fortsätta också efter att försöket med utbildningsexport avslutats, i syfte att främja utbildningsexporten. Utbildningsstyrelsen föreslås i fortsättningen på motsvarande sätt på begäran kunna fastställa att en utbildningsanordnare har tillstånd att använda sig av den avvikelse som Utbildningsstyrelsen inkluderat i de examensgrunder som är i användning vid export av ifrågavarande examen. En anordnare som har tillstånd skulle i vilket fall som helst kunna använda sig av Utbildningsstyrelsens beslut. Många beställare vill ha sådana intyg av myndigheter för att försäkra sig om att utbildningsanordnaren inte är en bluff, och att utbildningen är högklassig och förenlig med det finländska examens- och utbildningssystemet. Utfärdandet av sådana intyg skulle inte medföra någon betydande ökning av undervisnings- och kulturministeriets eller Utbildningsstyrelsens arbetsmängd jämfört med nuläget, och skulle således inte kräva några tilläggsresurser. Upprättandet av intyg skulle också kunna automatiseras, vilket skulle försnabba processen. Utfärdandet av intyg ska enligt förslaget skötas som tjänsteuppdrag.

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om en kommission för examensexport. Det vore frågan om en ny lagstadgad kommission, vars sammansättning enligt förslaget i tillämpliga delar ska följa arbetslivskommissionernas sammansättning. Enligt förslaget ska kommissionen ha till uppgift att följa upp utbildning som avses i 33 och 35 §. Därför föreslås kommissionen ha ett nära samarbete med de aktörer som ordnar utbildning enligt dessa lagrum. Utbildningsstyrelsen föreslås tillsätta kommissionen för examensexport samt sörja för kommissionens betalningsrörelse, bokföring och arkiv. Det vore fråga om en ny lagstadgad uppgift för Utbild-

ningsstyrelsen. Kommissionen har dock pilottestats inom ramen för försöket med utbildningsexport sedan hösten 2020, så Utbildningsstyrelsen har erfarenhet av kommissionens arbete samt information om den arbetsmängd detta kräver. I kommissionens verksamhet skulle man kunna dra nytta av bästa praxis som noterats under pilotfasen och av redan existerande samarbetsrelationer, vilket skulle göra inledandet av den lagstadgade verksamhet som föreslås smidigare.

Genom den föreslagna ändringen av 31 § korrigeras ordalydelsen i paragrafen så att den motsvarar gällande etablerad praxis, enligt vilken sådan avgiftsbelagd serviceverksamhet som avses i paragrafen också bedrivs tillsammans med andra utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning eller tillstånd att driva en läroanstalt. Införandet av förfarandet på författningsnivå skulle förtydliga rättsläget.

Den föreslagna ändringen av 31 § förändrar inte nuvarande förfaranden för upphandling mellan utbildningsanordnare. I de övriga lagarna om utbildning finns ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse om avgiftsbelagd serviceverksamhet, utan det har av hävd ansetts att det är möjligt att sälja utbildning som omfattas av tillstånd att ordna utbildning till en annan utbildningsanordnare som fått tillstånd att ordna utbildning utan någon särskild bestämmelse, ifall den utbildningsanordnaren har ett genom lag föreskrivet tillstånd att anskaffa utbildning eller någon motsvarande samarbetsskyldighet. Eftersom det i lagen om yrkesutbildning dock uttryckligen föreskrivs om avgiftsbelagd serviceverksamhet i motsats till anskaffning av utbildning enligt utbildningslagarna i fråga om anordnare av yrkesutbildning, är det för tydlighetens skull motiverat att föreskriva om motsvarande förfarande också i fråga om andra aktörer som fått tillstånd att ordna utbildning.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

Den föreslagna nya 15 a § gör det möjligt att ordna examensexport som baserar sig på enhetliga examensgrunder även efter att försöket med examensexport har avslutats. Genom bestämmelsen säkerställs enhetligheten i examensexportutbildningen och stärks kvaliteten på examensexportutbildningen och bedömningen av den studerandes kunnskap på det sätt som anges i avsnitt 4.2.2. Den föreslagna ändringen skulle trygga de examensexportstuderandes ställning i och med att man i examensgrunder tydligt skulle ha specificerat de avvikelser som används vid examensexport.

Med hjälp av den föreslagna bestämmelsen skulle man säkerställa att de studerande som deltagit i examensexportutbildning har samma centrala kompetens som de som avlagt examen enligt de examensgrunder som används i Finland och som är nödvändiga för att ha framgång i arbetslivet inom ifrågavarande bransch. Även om de studerande inom examensexportutbildning i första hand utbildar sig för att bli sysselsatta på arbetsmarknaden i respektive mälland för examensexport och de föreskrifter som ingår i examensgrunderna skulle beredas i enlighet därmed, så kan de längre fram vara intresserade av att hitta jobb på den finländska arbetsmarknaden eller fortsätta sina studier i Finland. Tack vare den föreslagna möjligheten till avvikelse från de examensgrunder som används i Finland skulle sådana avvikelser kunna identifieras och verifieras. Detta skulle göra det lättare för en person som avlagt examen inom examensexportutbildningen att få jobb på den finländska arbetsmarknaden, samt ifråga om reglerade yrken underlätta bedömningen av det kunnande som är väsentligt för att få jobb i Finland och med tanke på åtgärdandet av eventuella kompetensbrister. Också antagningen till fortsatta studier i Finland skulle underlättas i och med att tidigare förvärvat kunnande skulle ha verifierats genom en examen enligt det finländska utbildningssystemet.

Enligt utredningen om konsekvenserna av exporten av yrkesinriktade examina https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Ammatillisen_tutkintoviennin_vaikuttavuus-selvitys_VETFI2020.pdf har till exempel studerande inom yrkesutbildningen på lokal nivå, lärare vid yrkesläroanstalter, chefer för företag samt ledare för skolgång vid skolor som drivs av ett finländskt utbildningsexportföretag studerat för och avlagt finländska yrkesexamina och examensdelar på olika håll i världen. De studerande inom examensutbildning upplever att den har stärkt deras praktiska färdigheter och kunnande samt bidragit till att precisera deras karriärplaner och möjligheter till fortsatta studier. Dessutom har de studerande fått nya perspektiv och ta del av en ny verksamhetskultur med tanke på deras eget arbete eller så har de redan under utbildningens gång satt igång med någon egen affärsverksamhet. På sikt har de studerandes utkomst och sociala status förbättrats. I bästa fall har majoriteten av dem som utexaminerats hittat jobb eller grundat ett eget företag eller fått ett mångsidigare och mer krävande arbete. Därtill har examen främjat möjligheterna till fortsatta studier på högskolenivå.

Enligt konsekvensutredningen påverkar examensexporten förutom de studerande som är föremål för examensexport även de gemenskaper de hör till och samt dem som finansierar utbildningar, dvs. kunderna inom examensexport. Personer som tillhör de gemenskaper de studerande företräder upplever att examensutbildningen har inneburit startskottet för eller utvidgat samarbetet gällande arbetslivet mellan läroanstalterna i mållandet. Dessutom har kunnandet inom gemenskapen utvecklats och inneburit utökat utvecklingsarbete. De resurser och det kunnande som står till buds kan utnyttjas effektivare än tidigare. Finansiärerna upplever särskilt att samarbetskulturen och växelverkan har stärkts på lokal nivå samt att arbetsgemenskapens kunnande, synlighet och image har förbättrats. Därför vill finansiärerna på ett mer systematiskt sätt än tidigare utnyttja den finländska utbildningsmodellen för att även framöver utveckla sin egen och den regionala verksamheten.

Enligt utredningen gällande konsekvenserna av exporten av yrkesinriktade examina har examensexporten bland annat påverkat undervisningspersonalens kompetens, organisationens stöd-tjänster samt utbildningsanordnarens synlighet och image. Utbildningsexporten bidrar till att utveckla yrkesläroanstalternas internationella kompetens i mer systematisk riktning. Internationaliseringskompetensen har till exempel integrerats i läroanstaltens kompetenskartläggningar. Internationaliseringskompetensen, språkkunskaperna, kännedomen om olika kulturer, ett kundorienterat tänkande samt produktifierings- och marknadsföringskompetensen har stärkts hos dem som deltar i examensexport. Examensexporten har öppnat nya möjligheter till kompetensutveckling för personalen samt gett dem möjligheter att skapa nya karriärvägar. Utbildningsanordnarna har också utvecklat sitt eget system för studiehantering för att lätt ska kunna skilja mellan dem som studerar inom examensexportutbildningar från examensstuderande som studerar med inhemsk finansiering. Också planeringen av personalens arbetstid samt fakturerings- och avtalspraxis har utvecklats. En del av de utbildningsanordnare som besvarade enkäten upplever att deras synlighet och rykte som internationella aktörer har ökat, särskilt i hemlandet. Även finländare som studerar för ett yrke drar indirekt nytta av dessa positiva effekter.

5 Alternativ för genomförandet

Alternativt skulle man kunna genomföra examensexport så att anordnarna av yrkesutbildning självständigt beslutar på vilket sätt de modifierar de examensgrunder som Utbildningsstyrelsen utarbetat med stöd av 15 § för examensexportens behov. I så fall skulle det emellertid finnas flera olika versioner av de examensgrunder som är i bruk i Finland, beroende på vilken utbildningsanordnare som bedriver examensexport och vilka länder som berörs av examensexporten. Examensgrunderna skulle i det fallet kunna modifieras till och med för olika målgruppers behov inom ett och samma målland. Avvikelserna från de examensgrunder som används i Finland

skulle variera i fråga om olika examensexportutbildningar, och ingen aktör skulle ha sammanställd information om hur man inom vilken examensexportutbildning avviker från de examensgrunder som används i Finland. Betygen för olika studerande som deltagit i examensexportutbildning skulle inte vara jämförbara, och det skulle vara svårt att utifrån betyget sluta sig till vad en studerande faktiskt kan och inte kan.

Det finns också ett annat alternativ som diskuterats, där Utbildningsstyrelsen skulle ges behörighet att bestämma examensgrunderna för examensexport på begäran av utbildningsanordnaren. Enligt det alternativet skulle grunderna vara avgiftsbelagda, och i dem skulle man på motsvarande sätt som enligt denna proposition till nödvändiga delar få göra avvikelser från de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet i examensgrunderna som ingår i respektive examen och som hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande omständigheter som är knutna till Finland. Dessutom har man diskuterat en modell där Utbildningsstyrelsen på framställning av kommissionen för examensexport skulle utfärda separata examensgrunder för export av examina.

I remissbehandlingen av denna proposition ingick ett alternativ där Utbildningsstyrelsen i stället för att utfärda examensgrunder på utbildningsanordnarens ansökan skulle delge ett beslut om hur utbildningsanordnaren får avvika från de examensgrunder som används i Finland vid examensexport. Utifrån remissvaren om propositionen ansågs modellen dock vara ett administrativt alltför tungrovt sätt att avvika från de examensgrunder som används i Finland. Dessutom vore det risk för att det i fråga om samma examen skulle utfärdas flera beslut med olika innehåll om avvikelse från de examensgrunder som avses i 15 §. Ur den studerandes synvinkel skulle situationen vara mycket likartad som i det fall utbildningsanordnarna självständigt fick besluta om avvikelser från examensgrunderna.

På grund av den kritiska respons som inkom under remissbehandlingen föreslås i denna proposition att Utbildningsstyrelsen i examensgrunderna ska kunna bestämma om avvikelser för export av en examen/examensexport.

Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget tillsammans med kommissionen för examensexport utarbeta de avvikelser som ingår i grunderna för en examen jämfört med de examensgrunder som används i Finland. Dessutom föreslås Utbildningsstyrelsen också kunna utnyttja bl.a. den kompetens som dess branschspecifika experter och arbetslivskommissionerna besitter. Därmed säkerställs det att avvikelserna från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet till sin omfattning och betydelse är sådana att den centrala yrkesskickligheten fortfarande uppnås även vid examensexport.

Det föreslagna förfarandet säkerställer att Utbildningsstyrelsen inte blir tvungen att behandla flera ansökningar om avvikelser som gäller samma examina och fatta separata beslut om dem. Den föreslagna modellen är i synnerhet ur utbildningsanordnarens synvinkel ett administrativt lätt sätt att möjliggöra avvikelser i förhållande till de examensgrunder som används i Finland. Den säkerställer dessutom att det för varje examen finns enhetliga grunder för avvikelse från de examensgrunder som avses i 15 §. Det tillståndsförfarande som föreslås i propositionen säkerställer å sin sida att utbildningsanordnaren har tillräckliga förutsättningar att tillämpa bestämmelsen.

6 Remissvar

6.1 Remissbehandling

Utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om yrkesutbildning var på remiss 14.4.2021—14.5.2021. Det kom in sammanlagt 22 remissyttranden.

Remissinstanserna ansåg allmänt taget att det är nödvändigt och viktigt att främja utbildningsexporten. Även förslaget att öppna upp möjligheterna till examensexport också för andra än de anordnare som beviljats ett för närvarande gällande försökstillstånd betraktades som en bra och önskvärd ändring. Däremot ansågs det föreslagna avvikelseförfarandet allmänt för tungrovt, och man befarade att det skulle öka arbetsmängden avsevärt. Uppdateringen av paragrafen om avgiftsbelagd serviceverksamhet understöddes. Kommunförbundet föreslog i sitt remissvar att det bör utredas om man i 31 § också borde inkludera en hänvisning till yrkeshögskolorna. Propositionen har ändrats så att 31 § även föreslås innehålla en hänvisning till 6 § i yrkeshögskolelagen.

I fråga om avvikelseförfarandet lyfte en del remissvar fram de problem som eventuellt uppstår i och med ibruktagandet av ett dylikt förfarande. Förutom avsaknaden av försök med den föreslagna verksamhetsmodellen samt Utbildningsstyrelsens resursläge ansågs det särskilt oroväckande att verksamhetsmodellen skulle kunna leda till en situation där en och samma examen skulle kunna föranleda flera olika slags avvikelser. I praktiken skulle detta omöjliggöra jämförbarheten mellan tillstånd att göra avvikelser samt kvalitetskontrollen. Även i justitieministeriets yttrande ansågs det att ifall kriterierna för ansökan och för beslutsfattande lämnas öppna, så är det mycket troligt att utländska examina som fått samma examensbenämning enbart på basis av respektive utbildningsanordnares ansökan skulle utformas på sinsemellan högst olika sätt.

Propositionen har på basis av remissvaren ändrats så att det i propositionen föreslås att Utbildningsstyrelsen för examensexport i de examensgrunderna som avses i 15 § till nödvändiga delar kan avvika från sådana i examensgrunderna angivna krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnandet som inte är centrala.

Justitieministeriet konstaterade i sitt remissvar att de kriterier som begränsar beslutsfattandet gällande avvikelser från examensgrunderna på basis av förslaget förblir oklara. Enligt yttrandet förblir det t.ex. oklart i vilken utsträckning man kan avvika från kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet så att examen ännu kan anses säkerställa den behövliga kompetensnivån och motsvara en finländsk yrkesexamen. Propositionen har till denna del preciserats så att avvikelser endast får företas i fråga om andra än de centrala kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet.

Justitieministeriet ansåg dessutom att förslaget ger Utbildningsstyrelsen mycket omfattande prövningsrätt att besluta om avvikelser från normen i enskilda fall. Enligt utlåtandet bör behörigheten bindas till betydligt mer exakta och noggrant avgränsade lagstadgade förutsättningar än en prövning gör. Till denna del har de situationer avvikelserna hänför sig till preciserats genom exempel i motiveringen till de enskilda bestämmelserna.

Enligt justitieministeriets yttrande förblir det också öppet vilken slags kompetens eller behörighet en examen enligt ett beslut om avvikelse skulle ge i Finland, och om den skulle vara direkt jämförbar med motsvarande yrkesexamen som avlagts i Finland. Till propositionen har fogats ett nytt avsnitt 3.2.3 som tar upp de samhälleliga konsekvenserna, och där ingår en bedömning som tar upp denna fråga.

6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav sitt utlåtande till rådet på basis av det utkast till proposition som sändes till rådet den 6 september 2021. I detta utkast hade den respons som gavs på propositionen och de ändringar som gjorts på basis därav beaktats. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg att utkastet till propositionen är bristfälligt med tanke på kraven i anvisningen om konsekvensbedömning av lagförslag. I utlåtandet ingår en förteckning över de viktigaste utvecklingsobjekten i utkastet till propositionen. Enligt utlåtandet bör syftet med den föreslagna lagen fogas till propositionsutkastet. Dessutom bör de ekonomiska konsekvenserna behandlas närmare. Utkastet till proposition bör också innehålla närmare bedömningar av konsekvenserna för olika anordnare av yrkesutbildning, beställaren och den studerande. I propositionsutkastet bör ingå ett förslag till hur uppföljningen och utvärderingen av lagen ska ske.

Propositionen har preciserats med utgångspunkt i observationerna i rådets utlåtande så att det fogats ett avsnitt 3 om syftet med ändringsförslagen till propositionsutkastet. Avsnittet om propositionens konsekvenser har preciserats. Till propositionen har dessutom fogats ett avsnitt 10 om genomförande och uppföljning.

7 Specialmotivering

15 a §. *Avvikelse från examensgrunderna i fråga om utbildning som avses i 33 och 35 §.* Det föreslås att det till lagen fogas en ny 15 a §, genom vilken Utbildningsstyrelsen ges befogenhet att i de examensgrunder som avses i 15 § bestämma om avvikelser för utbildning som avses i 33 och 35 §. Utbildningsstyrelsen ska utarbeta de avvikelser som ska tillämpas vid examensexport i samarbete med kommissionen för examensexport. I propositionen föreslås bestämmelser om kommissionen för examensexport i en ny 121 a §.

Lagens 15 § ger Utbildningsstyrelsen omfattande behörighet att meddela föreskrifter om innehållet i de examina som ingår i examensstrukturen, t.ex. kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet. Den föreslagna 15 a § preciserar Utbildningsstyrelsens bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 15 § så att vid utbildning som ordnas som examenexporten kan Utbildningsstyrelsen bestämma om vissa undantag till de examensgrunder som den bestämmer. Utbildningsstyrelsen ska således ges befogenhet att avvika från sina egna föreskrifter, inte från en norm eller ett beslut som utfärdats av någon annan aktör.

Enligt 1 mom. kan Utbildningsstyrelsen i de examensgrunder som avses i 15 § för utbildning som avses i 33 och 35 § till nödvändiga delar avvika från sådana i examensgrunderna angivna krav på yrkesskicklighet och mål för kunnandet som inte är centrala och som hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande omständigheter som är knutna till Finland. På basis av erfarenheterna från försöket med utbildningsexport varierar behovet av att avvika från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet mycket från examen till examen. Exempelvis i fråga om grunderna för specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete har det inte framkommit några behov av avvikelser, medan det i grunderna för grundexamen inom social- och hälsovården förekommer tiotals avvikelser per kompetensområde. Avsikten är enligt förslaget att Utbildningsstyrelsen i första hand ska bereda avvikelser i sådana examensgrunder i vilka utbildningsanordnaren eller kommissionen för examensexport föreslår sådana.

Av dessa examensgrunder ska tydligt framgå de krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnandet som utbildningsanordnaren får avvika från vid export av i frågavarande examen samt hur avvikelserna får göras. Genom bestämmelsen kan till nödvändiga delar göras avvikelser från de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet i examensgrunderna som avses i 15 § och

som hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande omständigheter som är knutna till Finland. De avvikelser som inkluderas i respektive examensgrunder som Utbildningsstyrelsen gör med stöd av den nya 15 a § bestämmer ska enligt förslaget ha samma innehåll för all export av ifrågavarande examen till länder utanför EU- och EES-området.

I samband med försöket med utbildningsexport framgick det att behovet av avvikelser i huvudsak hänför sig till iakttagandet av de finländska författningarna, kraven på språkkunskaper i finska och svenska eller, i mindre utsträckning, olika omständigheter som beror på det geografiska läget. I de examensgrunder som används i Finland ingår sådana krav på språkkunskaper eller sådana krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnandet som baserar sig på lagstiftningen eller förhållandena i Finland som det inte finns behov av i de länder examen exporteras till. Exempelvis i Förenade Arabemiraten eller Brasilien är det inte nödvändigt att beakta köldens eller det rikliga snötäckets inverkan på jordbruket eller byggandet, och i Thailand är det inte nödvändigt att behärska både finska och svenska. Det bör vara möjligt att avvika från sådana till Finland knutna krav vid export av en examen, eftersom ifrågavarande examensexportutbildning i annat fall inte motsvarar beställarens behov och det inte blir någon affär av. I de grunder som skulle iakttas inom försöket ändrade man till exempel vissa examensspecifika ordalydelser i lagstiftningen i stället för att frångå kraven på yrkesskicklighet. Man har inte prutat på de centrala kraven på yrkesskicklighet. På basis av försöket verkar det löna sig att i fråga om de gemensamma examensdelarna för yrkesinriktade grundexamina fastställa möjligheterna till avvikelser på samma sätt i grunderna för alla grundexamina.

Den föreslagna lagändringen innebär också en ändring av bestämmelsen om de uppgifter som ska antecknas i betygen och bilagorna till dem. Utbildningsstyrelsen bestämmer vilka uppgifter som ska föras in i betygen och i bilagorna till dem. Enligt gällande betygsanvisning införs i examensbetyget eller betyget över examensdelen eller examensdelarna diarinumret för de examensgrunder som ska iakttas i försöket med utbildningsexport och den införs numret i informationsresursen KOSKI (tjänst för studie- och examensuppgifter). På motsvarande sätt ska man enligt förslaget också förfara efter lagändringen, så att man i examensbetyg eller något annat betyg som utfärdats vid export av examen specificerar de examensgrunder som iakttagits och de avvikelser som ingår dem. Utbildningsstyrelsen föreslås bereda en ändring av betygsanvisningen så att den träder i kraft samtidigt som lagändringen.

De avvikelser som ska göras i examensgrunderna som avses i 1 mom. ska beredas på det sätt som föreslås i 2 mom. i samarbete med kommissionen för examensexport. Kommissionen för examensexport ska enligt förslaget ha sakkunskap gällande examensexport för att bedöma behovet av en avvikelse samt dess innehåll. Enligt 15 § 4 mom. ska Utbildningsstyrelsen vid bedömningen av examensgrunderna samarbeta med företrädare för arbets- och näringslivet, utbildningsanordnare och andra centrala intressentgrupper samt med arbetslivskommissionen i fråga. Utbildningsstyrelsen ska från fall till fall bedöma när den ska samarbeta med de sistnämnda aktörerna i fråga om de avvikelser som görs från examensgrunderna. Enligt den föreslagna bestämmelsen är det möjligt att avvika från de egentliga grunderna endast till andra än centrala delar, så Utbildningsstyrelsen behöver samarbeta med de nämnda aktörerna åtminstone när bedömningen av avvikelsernas omfattning och betydelse förutsätter det.

15 b § *Tillstånd att tillämpa den bestämmelse som avses i 15 a §.* I 1 mom. föreslås att tillämpningen den avvikelse som görs med stöd av 15 a § ska vara tillståndspliktig. Utbildningsanordnaren ska enligt förslaget ansöka om nämnda tillstånd hos Utbildningsstyrelsen, som ska meddela ett förvaltningsbeslut om ansökan. Ändring i Utbildningsstyrelsens beslut får enligt förslaget sökas på det sätt som anges nedan i propositionen. Tillstånd beviljas separat för varje examensgrund. Tillståndet kan på ansökan beviljas en utbildningsanordnare som enligt tillståndet

att ordna utbildning har rätt att ordna en examen, examensdelar och examensutbildning som förbereder för dem i enlighet med examensgrunderna i fråga. En ytterligare förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att anordnaren som bilaga till ansökan lägger fram en motiverad plan för hur den ämnar tillämpa avvikelser i praktiken.

Tillståndet behövs för att man ska kunna försäkra sig om att utbildningsanordnaren har beredskap att tillämpa den avvikelse som avses i 15 a § på sådan utbildning för examensexport som den ordnar. Detta skulle garantera utbildningens kvalitet. Trots att det i och för sig inte behövs tillstånd att ordna utbildning enligt 33 eller 35 §, är det motiverat att kräva tillstånd, eftersom samma avvikelse som gjorts i examensgrunderna för en examen ska enligt förslaget tillämpas under mycket olika geografiska och kulturella förhållanden. Därför föreslås att anordnaren i sin ansökan närmare ska ange hur avvikelserna ska tillämpas och till vilka delar detta avviker från examensgrunderna enligt 15 §. Utbildningsstyrelsen ska enligt förslaget utifrån det som anges i ansökan och efter att ha hört kommissionen för examensexport bedöma om utbildningsanordnaren har förutsättningar att tillämpa ifrågakavande avvikelser som gjorts i examensgrunderna på det sätt som Utbildningsstyrelsen förutsätter.

Utbildningsstyrelsens beslut om tillstånd ska enligt förslaget vara avgiftsbelagt med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser om avgiftens belopp utfärdas enligt förslaget genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet. Avgiftens storlek påverkas av den tid som behövs för sakkunnigarbetet för behandlingen av ansökan och utarbetandet av beslutet.

Examensgrunderna finns i tjänsten eGrunder, liksom de engelska termerna för examensbenämningarna, kompetensområden och examensdelar samt den översättningsrekommendation som hänför sig till terminologin gällande examensgrunderna för yrkesutbildning. De ovan beskrivna översättningarna till engelska måste i vilket fall som helst göras vid Utbildningsstyrelsen, eftersom de behövs bl.a. i bilagor som är avsedda för internationellt bruk. Översättningarna görs alltså inte enbart för examensexportens behov. Utbildningsanordnaren svarar enligt förslaget för översättningen av examensgrunderna för respektive examen och de avvikelser som gjorts i den, och utbildningsanordnaren har möjlighet att översätta dessa examensgrunder till det språk som han eller hon behöver. Försöket har visat att det språk på vilket examen avläggs vid export av examen också kan vara något annat språk än engelska.

Om examensgrunderna för en examen kan användas för export av denna examen som sådana utan någon sådan avvikelse som avses i 15 a §, behövs enligt förslaget inget tillstånd. Då har utbildningsanordnaren rätt att på det sätt som föreskrivs i 33 eller 35 § ordna den utbildning som anges i paragraferna enligt de examensgrunder som avses i 15 §. Kommissionen för examensexport kan dock enligt förslaget rekommendera utbildningsanordnarna att göra en anmälan till kommissionen också anordnande av sistnämnda utbildning, för att kommissionen ska ha täckande kännedom om omfattningen av examensexporten.

I 2 mom. föreskrivs enligt förslaget att Utbildningsstyrelsen kan återkalla ett tillstånd som den beviljat, om utbildningen i fråga ordnas väsentligt i strid med denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Ett förvaltningsbeslut om återkallande av tillstånd ska fattas på motsvarande sätt som om beviljande av tillstånd, varvid ändring i ett beslut om återkallande kan sökas på det sätt som nedan anges i propositionen. Tillståndet att tillämpa en avvikelse förfaller utan särskilt beslut, om det anordnartillstånd som ligger till grund för tillståndet återkallas.

I 3 mom. föreskrivs enligt förslaget att Utbildningsstyrelsen ska höra kommissionen för examensexport när den behandlar ett ärende som gäller 1 och 2 mom. Detta är motiverat eftersom

kommissionen har förutsättningar att bedöma om den plan som presenteras i ansökan är tillräckligt motiverad eller om anordnaren vid ordnandet av examen i fråga väsentligen har handlat i strid med normerna.

I paragrafens 4 mom. finns enligt förslaget ett bemyndigande att utfärda förordning. Enligt förslaget får bestämmelser om förfaranden för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan och om närmare förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §. Avgiftsbelagd serviceverksamhet. Det föreslås att paragrafen ändras så att det till den fogas hänvisningar till 8 § i gymnasielagen, 7 § i lagen om handledande utbildning för examensutbildning, 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete, 46 § 6 och 7 mom. i lagen om grundläggande utbildning samt 6 § i yrkeshögskolelagen.

Anordnaren av yrkesutbildning kan enligt förslaget som avgiftsbelagd serviceverksamhet ordna yrkesexamina och examensdelar, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning också när det är fråga om anskaffning av utbildning enligt gymnasielagen och lagen om handledande utbildning för examensutbildning. Dessutom kan anordnaren av yrkesutbildning enligt förslaget som avgiftsbelagd serviceverksamhet ordna yrkesexamina och examensdelar, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning också när det är fråga om samarbete med anordnare av yrkesutbildning enligt lagen om fritt bildningsarbete samt när det är fråga om samarbete med anordnare av yrkesutbildning som hör till grundläggande utbildning för vuxna eller anskaffning av utbildning av anordnare av yrkesutbildning enligt lagen om grundläggande utbildning. Dessutom föreslås avgiftsbelagd serviceverksamhet vara möjlig när det är fråga om samarbete med yrkeshögskolor.

111 §. Rättelseyrkande. Till paragrafen fogas enligt förslaget ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. ändras till 3 mom. I det nya 2 mom. föreskrivs enligt förslaget om begäran om omprövning av ett beslut om tillstånd enligt den föreslagna 15 b §. Enligt bestämmelsen får omprövning av nämnda beslut begäras hos Utbildningsstyrelsen. Bestämmelser om omprövningsförfarandet finns i 7 a kap. i förvaltningslagen (434/2004).

114 §. Tid för sökande av ändring. Paragrafen ändras enligt förslaget så att dess tillämpningsområde begränsas till att gälla endast sådana ärenden som avses i 111 § 1 mom. i vilka omprövning begärs hos regionförvaltningsverket. Omprövning av Utbildningsstyrelsens beslut enligt den föreslagna 15 b § får begäras inom den tidsfrist som anges i förvaltningslagen, dvs. inom 30 dygn. Med stöd av lagen om rättegång i förvaltningsärenden ska ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning få överklagas hos förvaltningsdomstolen. I fråga om de beslut som avses i den föreslagna 15 b § är den förkortade tiden för sökande av ändring inte motiverad, eftersom det inte är fråga om ett brådskande ärende som gäller individens rättsskydd och där det är motiverat att snabbt få ett lagakraftvunnet beslut.

116 §. Besvärsförbud. Enligt förslaget ändras paragrafen så att dess tillämpningsområde begränsas till att gälla endast sådana ärenden som avses i 111 § 1 mom. i vilka omprövning begärs hos regionförvaltningsverket. Enligt lagens 112 § tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol om inte något annat föreskrivs i denna lag. Enligt förslaget får således beslut av Utbildningsstyrelsen som avses i den föreslagna 15 b § överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Gällande sådana beslut som avses i den föreslagna 15 b § är besvärsförbud till högsta förvaltningsdomstolen inte motiverat, eftersom det inte är fråga om ett brådskande ärende som gäller individens rättsskydd där det är motiverat att snabbt få ett lagakraftvunnet beslut.

121 a §. Kommissionen för examensexport. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget om en kommission för examensexport. Enligt det föreslagna 1 mom. tillsätter Utbildningsstyrelsen kommissionen för tre år i sänder. Enligt förslaget ska kommissionen följa och utveckla ordnandet av utbildning som avses i 33 och 35 §. Kommissionen ska till exempel kunna ta initiativ för att utveckla examensexporten och undanröja observerade hinder för examensexport. Kommissionen ska bestå av högst 9 medlemmar som företräder myndigheter, utbildningsanordnare som bedriver sådan utbildning som avses i 33 och 35 § i denna lag samt andra aktörer i anslutning till sådan utbildning som avses i nyssnämnda paragrafer. Kommissionen för examensexport är för närvarande ett pilotprojekt under projektet för koordinering av försöket med utbildningsexport och dess medlemmar företräder Utbildningsstyrelsen, undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, utbildningsanordnare och utbildningsexportbolag. Den föreslagna bestämmelsen möjliggör att kommissionen även framöver består av företrädare för nämnda aktörer. Utbildningsstyrelsen föreslås utnämna permanenta sakkunniga till kommissionen för examensexport på motsvarande sätt som i bestämmelserna gällande arbetslivskommissionerna i 120 §.

Enligt det föreslagna 2 mom. beslutar Utbildningsstyrelsen på motsvarande sätt som gällande arbetslivskommissionerna om arvoden för arbetslivskommissionernas medlemmar och sköter kommissionernas betalningstransaktioner, bokföring och arkivering. Det föreslagna 3 mom. innehåller på motsvarande sätt som 121 § ett bemyndigande att genom statsrådsförordning föreskriva om tillsättandet av kommissionen för examensexport, dess sammansättning och beslutsfattande.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I propositionen föreslås i 15 b § 4 mom. föreskrivs om bemyndigande att utfärda förordning med stöd av vilket får bestämmelser om förfaranden för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan och om närmare förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet att utfärda förordning kommer att utövas, om det vid ansökningsförfarandet framkommer behov av närmare bestämmelser om detta.

Till statsrådets förordning om yrkesutbildning fogas enligt förslaget med stöd av det bemyndigande som föreslås i 121 a § 2 mom. en bestämmelse om tillsättande av kommissionen för examensexport samt om kommissionens sammansättning och beslutsfattande.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022. Lagens 31 § 3 punkt föreslås dock träda i kraft först den 1 augusti 2022, eftersom utbildning som handleder för examensutbildning ordnas först från och med den 1 augusti 2022.

10 Genomförande och uppföljning

Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen informerar och ger anvisningar om de föreslagna ändringarna. Utbildningsstyrelsen tillsätter en kommission för examensexport från och med ingången av 2022. År 2022 ska Utbildningsstyrelsen bereda undantag från examensgrunderna i fråga om de examina som deltagit i försöket samt i fråga om fyra andra grunder för undersökning. I fortsättningen ska det årligen göras upp nya undantag från uppskattningsvis fem nya grunder för undersökning.

Undervisnings- och kulturministeriet följer i samarbete med den kommissionen för examensexport som föreslås i propositionen vilka konsekvenser de ändringar som föreslås i propositionen har för omfattningen och kvaliteten på examensexporten. De undantag som görs i examensgrunderna kan göras uppskattningsvis i slutet av 2022, så de första uppgifterna om användningen av dem fås tidigast 2023.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 31 §, 114 § 1 mom. och 116 §., av dem 114 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1048/2020, samt
fogas till lagen nya 15 a och 15 b §, till 111 §, sådan den lyder i lagarna 1048/2020 och 1218/2020, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen en ny 121 a § som följer:

15 a §

Avvikelse från examensgrunderna i utbildning som avses i 33 ja 35 §

Utbildningsstyrelsen kan i de examensgrunder som avses i 15 § för utbildning som avses i 33 och 35 § till nödvändiga delar avvika från sådana i examensgrunderna angivna krav på yrkesskicklighet och mål för kunskandet som inte är centrala och som hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande omständigheter som är knutna till Finland.

De avvikelser som görs i examensgrunderna ska beredas i samarbete med den kommission för examensexport som avses i 121 a §.

15 b §

Tillstånd att tillämpa sådana avvikelser från examensgrunderna som avses i 15 a §

För tillämpning av en sådan avvikelse från examensgrunderna som gjorts med stöd av 15 a § krävs tillstånd av Utbildningsstyrelsen. Tillstånd kan på ansökan beviljas en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet har rätt att ordna en examen i enlighet med examensgrunderna i fråga. Utbildningsanordnaren ska till ansökan foga en motiverad plan för tillämpningen av avvikelsen från examensgrunderna.

Utbildningsstyrelsen kan återkalla ett tillstånd som avses i 1 mom., om utbildningen ordnas väsentligt i strid med denna lag eller med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Utbildningsstyrelsen ska höra den i 121 § avsedda kommissionen för examensexport i ett ärenden som avses i 1 och 2 mom.

Bestämmelser om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan samt närmare villkor för beviljande av tillstånd att ordna utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §

Avgiftsbelagd serviceverksamhet

En utbildningsanordnare kan ordna examina och examensdelar som avses i denna lag, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om:

- 1) anskaffning av utbildning enligt 30 §,
- 2) anskaffning av utbildning enligt 8 § i gymnasielagen,
- 3) anskaffning av utbildning enligt 7 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning,
- 4) samarbete enligt 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),
- 5) samarbete enligt 46 § 6 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller upphandling enligt 7 mom. i den paragrafen, eller
- 6) samarbete enligt 6 § i yrkeshögskolelagen.

111 §

Begäran om omprövning

I fråga om ett tillstånd som gäller tillstånd enligt 15 b § får omprövning begäras hos Utbildningsstyrelsen.

114 §

Tid för sökande av ändring

Omprövning av ett beslut i ett ärende som avses i 111 § 1 mom. ska begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning enligt 111 § 1 mom. samt besvär över ett beslut som gäller skriftlig varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende, avhållande från studierna eller indragning eller återställande av studierätten ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

116 §

Besvärsförbud

Ett ärende som gäller förvärvande av kunnande och som planerats i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet får inte överklagas genom besvär till den del ärendet gäller tidpunkten eller platsen för genomförandet av studierna. Ändring får inte heller sökas i ett ärende som gäller den studerandes individuella valmöjligheter eller i ett ärende som avses i 85 § 3 eller 4 mom. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende som avses i 111 § 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Inte heller i 55 § avsedda beslut av arbetslivskommissionen eller rektorn som meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär.

121 a §

Kommissionen för examensexport

Utbildningsstyrelsen tillsätter för högst tre år i sänder en kommission för examensexport som har till uppgift att följa upp och utveckla ordnandet av sådan utbildning som avses i 33 och 35 §. Utbildningsstyrelsen utnämner högst nio medlemmar till kommissionen. Medlemmarna ska företräda myndigheter och sådana utbildningsanordnare som bedriver utbildning som avses i 33

RP 191/2021 rd

och 35 § samt andra aktörer som har anknytning till sådan utbildning som avses i de paragraferna. Utbildningsstyrelsen kan på förslag av kommissionen utse permanenta sakkunniga till kommissionen.

Utbildningsstyrelsen beslutar om arvoden till kommissionens medlemmar och sköter kommissionens, bokföring och arkivering.

Närmare bestämmelser om tillsättande av kommissionen för examensexport och kommissionens uppgifter, sammansättning och beslutsfattande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 31 § 3 punkten träder i kraft den 1 augusti 2022.

Helsingfors den 21 oktober 2021

Statsminister

Sanna Marin

Undervisningsminister Li Andersson

Lag

om ändring av lagen om yrkesutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkesutbildning (531/2017) 31 §, 114 § 1 mom. och 116 §., av dem 114 §
1 mom. sådant det lyder i lag 1048/2020, samt
fogas till lagen nya 15 a och 15 b §, till 111 §, sådan den lyder i lagarna 1048/2020 och
1218/2020, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., samt till lagen en ny
121 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §

Avvikelse från examensgrunderna i utbildning som avses i 33 ja 35 §

Utbildningsstyrelsen kan i de examensgrunder som avses i 15 § för utbildning som avses i 33 och 35 § till nödvändiga delar avvika från sådana i examensgrunderna angivna krav på yrkesskicklighet och mål för kunnandet som inte är centrala och som hänför sig till lagstiftningen, kulturen eller förhållandena i Finland eller motsvarande omständigheter som är knutna till Finland.

De avvikelser som görs i examensgrunderna ska beredas i samarbete med den examensexportkommission som avses i 121 a §.

15 b §

Tillstånd att tillämpa sådana avvikelser från examensgrunderna som avses i 15 a §

För tillämpning av en sådan avvikelse från examensgrunderna som gjorts med stöd av 15 a § krävs tillstånd av Utbildningsstyrelsen. Tillstånd kan på ansökan beviljas en utbildningsanordnare som enligt anordnartillståndet har rätt att ordna en examen i enlighet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

med examensgrunderna i fråga. Utbildningsanordnaren ska till ansökan foga en motive-rad plan för tillämpningen av avvikelser från examensgrunderna.

Utbildningsstyrelsen kan återkalla ett tillstånd som avses i 1 mom., om utbildningen ordnas väsentligt i strid med denna lag eller med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Utbildningsstyrelsen ska höra den i 121 § avsedda kommissionen för examensexport i ett ärenden som avses i 1 och 2 mom.

Bestämmelser om förfarandena för sökande av tillstånd att ordna utbildning, om de handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan samt närmare villkor för beviljande av tillstånd att ordna utbildning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §

Avgiftsbelagd serviceverksamhet

En utbildningsanordnare kan ordna examina och examensdelar som avses i denna lag, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om anskaffning av utbildning i enlighet med 30 §.

31 §

Avgiftsbelagd serviceverksamhet

En utbildningsanordnare kan ordna examina och examensdelar som avses i denna lag, examensutbildning som förbereder för dem samt handledande utbildning som avgiftsbelagd serviceverksamhet, om det är fråga om:

- 1) anskaffning av utbildning enligt 30 §,*
- 2) anskaffning av utbildning enligt 8 § i gymnasielagen,*
- 3) anskaffning av utbildning enligt 7 § i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning,*
- 4) samarbete enligt 3 § 3 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998),*
- 5) samarbete enligt 46 § 6 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller upphandling enligt 7 mom. i den paragrafen, eller*
- 6) samarbete enligt 6 § i yrkeshögskolelagen.*

Gällande lydelse

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag får omprövning av ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

- 1) i 11 § avsedd tid för genomförande av handledande utbildning,
- 2) i 43 § avsedd antagning som studerande,
- 3) i 64 § avsett särskilt stöd eller i 2 mom. i den paragrafen avsedd anpassning av bedömningen av kunnandet,
- 4) i 66 § avsedd avvikelse från kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet,
- 5) i 84 § avsedd skyldighet att visa upp ett intyg över narkotikatest,
- 6) i 96 § 3 mom. avsedd rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier,
- 7) i 97 § avsedda situationer då en studerande ska anses ha avgått.

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

114 §

Tid för sökande av ändring

Omprövning av ett beslut i ett ärende som avses i 111 § ska begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning enligt 111 § samt besvär över ett beslut som gäller skriftlig varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende, avhållande från studierna eller indragning eller återställande av studierätten ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

Föreslagen lydelse

111 §

Begäran om omprövning

Om inte något annat föreskrivs i denna lag får omprövning av ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag begäras hos regionförvaltningsverket, om beslutet gäller

- 1) i 11 § avsedd tid för genomförande av handledande utbildning,
- 2) i 43 § avsedd antagning som studerande,
- 3) i 64 § avsett särskilt stöd eller i 2 mom. i den paragrafen avsedd anpassning av bedömningen av kunnandet,
- 4) i 66 § avsedd avvikelse från kraven på yrkesskicklighet och målen för kunnandet,
- 5) i 84 § avsedd skyldighet att visa upp ett intyg över narkotikatest,
- 6) i 96 § 3 mom. avsedd rätt för den studerande att tillfälligt avbryta sina studier,
- 7) i 97 § avsedda situationer då en studerande ska anses ha avgått.

I fråga om ett tillstånd som gäller tillstånd enligt 15 b § får omprövning begäras hos Utbildningsstyrelsen.

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

114 §

Tid för sökande av ändring

Omprövning av ett beslut i ett ärende som avses i 111 § *1 mom.* ska begäras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Besvär i förvaltningsdomstol över ett beslut med anledning av en begäran om omprövning enligt 111 § *1 mom.* samt besvär över ett beslut som gäller skriftlig varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från internatboende, avhållande från studierna eller indragning eller återställande av studierätten ska anföras inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

Gällande lydelse

116 §

Besvärsförbud

Ett ärende som gäller sådant förvärvande av kunnande som planerats i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet får inte överklagas genom besvär till den del ärendet gäller tidpunkten eller platsen för genomförandet av studierna. Ändring får inte heller sökas i ett ärende som gäller en studerandes individuella valmöjligheter eller i ett ärende som avses i 85 § 3 och 4 mom. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende som avses i 111 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Inte heller i 55 § avsedda beslut av arbetslivskommissionen eller rektorn som meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär.

Föreslagen lydelse

116 §

Besvärsförbud

Ett ärende som gäller förvärvande av kunnande och som planerats i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet får inte överklagas genom besvär till den del ärendet gäller tidpunkten eller platsen för genomförandet av studierna. Ändring får inte heller sökas i ett ärende som gäller den studerandes individuella valmöjligheter eller i ett ärende som avses i 85 § 3 eller 4 mom. Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende som avses i 111 § 1 mom. har avgjorts får inte överklagas genom besvär. Inte heller i 55 § avsedda beslut av arbetslivskommissionen eller rektorn som meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär.

121 a §

Kommissionen för examensexport

Utbildningsstyrelsen tillsätter för högst tre år i sänder en kommission för examensexport som har till uppgift att följa upp och utveckla ordnandet av sådan utbildning som avses i 33 och 35 §. Utbildningsstyrelsen utnämner högst nio medlemmar till kommissionen. Medlemmarna ska företräda myndigheter och sådana utbildningsanordnare som bedriver utbildning som avses i 33 och 35 § samt andra aktörer som har anknytning till sådan utbildning som avses i de paragraferna. Utbildningsstyrelsen kan på förslag av kommissionen utse permanenta sakkunniga till kommissionen.

Utbildningsstyrelsen beslutar om arvoden till kommissionens medlemmar och sköter kommissionens, bokföring och arkivering.

Närmare bestämmelser om tillsättande av kommissionen för examensexport och kommissionens uppgifter, sammansättning och beslutsfattande får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 31 § 3 punkten träder i kraft den 1 augusti 2022.